

УДК 378.147:793.3

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/96-2-16>**Ольга МАРТИНІВ,**

orcid.org/0000-0001-7381-8506

старший викладач кафедри вокально-хорового, хореографічного та образотворчого мистецтва
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(Дрогобич, Львівська область, Україна) o_martyniv@dspu.edu.ua

ВИКОРИСТАННЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОГО ПІДХОДУ У СУЧАСНІЙ ХОРЕОГРАФІЧНІЙ ОСВІТІ

У статті виявлено та обґрунтовано шляхи і засоби використання міждисциплінарного підходу у сучасній хореографічній освіті, окреслено її значення у сучасному культурному контексті для забезпечення розвитку, самопізнання та самореалізації особистості, можливість невербально виражати свої почуття та внутрішній стан, знаходити нові ресурси та способи вирішення психологічних проблем, долати тривожність, стрес, внутрішні конфлікти тощо. Сутність поняття «міждисциплінарний підхід» передбачає поєднання методів та знань двох або більше академічних дисциплін для подолання традиційно встановлених меж між академічними дисциплінами або методиками задля вирішення нових та виникаючих проблем. Алгоритм використання міждисциплінарного підходу передбачає такі етапи: формулювання мети і завдань ↔ визначення стилю: класичний, народний чи сучасний ↔ розробка занять в інтеграції міждисциплінарного змісту, форм і методів у поєднанні вимог та рекомендацій Державного стандарту, типових/авторських програм тощо ↔ вибір технічного забезпечення, освітньої технології, дидактичних засобів тощо. Визначено основні вимоги професіограми (ідеальної моделі) вчителя/викладача хореографічної освіти як фасилітатора, що у здійсненні міждисциплінарного підходу поєднує професійні та особистісні якості, глибокі знання хореографії з навичками комунікації, педагогічної техніки та міжгалузевого мислення. Цивілізаційні виклики сьогодення, зокрема пандемія, російсько-українська війна (з 2014 року), обумовили реалізацію освітньо-хореографічного процесу в інтеграції цифрових технологій у дистанційному форматі відео: конференції, онлайн-лекції, синхронізованих занять (Zoom, Google Meet та ін.), презентації хореографічних проєктів (навчальних, концертних, а також індивідуальних, групових) тощо.

Ключові слова: хореографічна освіта, міждисциплінарний підхід, цифрові технології, фасилітатор.

Olga MARTYNIV,

orcid.org/0000-0001-7381-8506

Senior Lecturer at the Department of Vocal, Choral, Choreographic, and Visual Arts
Ivan Franko State Pedagogical University of Drohobych
(Drohobych, Lviv region, Ukraine) o_martyniv@dspu.edu.ua

USE OF INTERDISCIPLINARY APPROACHES IN CONTEMPORARY CHOREOGRAPHIC EDUCATION

The article identifies and justifies the ways and means of using an interdisciplinary approach in modern choreographic education, outlines its significance in the modern cultural context for ensuring the development, self-knowledge and self-realization of the individual, the ability to non-verbally express one's feelings and inner state, find new resources and ways to solve psychological problems, overcome anxiety, stress, internal conflicts, etc. The essence of the concept of "interdisciplinary approach" involves combining methods and knowledge of two or more academic disciplines to overcome traditionally established boundaries between academic disciplines or methods in order to solve new and emerging problems. The algorithm for using an interdisciplinary approach involves the following stages: formulation of goals and objectives ↔ determination of style: classical, folk or modern ↔ development of classes in the integration of interdisciplinary content, forms and methods in combination with the requirements and recommendations of the State Standard, typical/author's programs, etc. ↔ selection of technical support, educational technology, didactic tools, etc. The main requirements of the professioniogram (ideal model) of a teacher/lecturer of choreographic education as a facilitator have been determined, who, in implementing an interdisciplinary approach, combines professional and personal qualities, deep knowledge of choreography with communication skills, pedagogical techniques and interdisciplinary thinking. Today's civilizational challenges, in particular the pandemic, the Russian-Ukrainian war (since 2014), have necessitated the implementation of the educational and choreographic process in the integration of digital technologies in a remote video format: conferences, online lectures, synchronized classes (Zoom, Google Meet, etc.), presentations of choreographic projects (educational, concert, as well as individual, group), etc.

Key words: choreographic education, interdisciplinary approach, digital technologies, facilitator.

Постановка проблеми. Хореографія є формою суспільної свідомості, належить до пластично-тонічних видів мистецтва, поєднує у своєму культурно-історичному розвитку діахронний рівень – традицію і синхронний – сучасність, модерн, тож художньо-виражальні особливості цього феномену у поєднанні виконавської майстерності і глядацького сприйняття потребує належного освітньо-навчального забезпечення на усіх рівнях освіти.

У розмаїтті шляхів і засобів методологічного забезпечення сучасної хореографічної освіти провідним є використання комплексного міждисциплінарного підходу, про що зазначено у концепції Нової української школи (з 2017 року) та комплексній політиці МОН під назвою «Освіта для життя» (з 2025 року), що спрямована на системне оновлення змісту шкільної освіти, продовження та посилення реформи «Нової української школи» (початкова освіта, базова середня освіта, профільна середня освіта). Освітня політика МОН покликана забезпечити цілісний освітній досвід, у якому зміст освіти, підходи до викладання та шкільний простір доповнюють одне одного й допомагають учням та ученицям ліпше розуміти світ і себе у ньому. При цьому мистецька освітня галузь забезпечена модельними інтегрованими програмами (Освіта для життя, 2025), а у вищій школі використання міждисциплінарного підходу формує загальні і фахові компетентності (Стандарт вищої освіти, 2020). Однак дослідження означеної проблеми виявило низку суперечностей, зокрема між:

використанням традиційних відтворюючих методик реалізації хореографічної освіти та інтенсивнішим впровадженням інноваційних, особистісно орієнтованих, компетентнісних технологій, зокрема міждисциплінарного підходу;

теоретично обґрунтованою у нормативно-правових документах, науково-методичних, мистецтвознавчих публікаціях новою освітньою парадигмою та гальмуванням у практичній реалізації її настанов;

життєво необхідними викликами щодо освітньої підготовки всебічно розвиненої особистості зокрема в реалізації мети і завдань мистецької освітньої галузі, що може бути досягнуто шляхом міжпредметної інтеграції знань і методів з мистецтвознавства, природничо-математичних наук, технології, психології тощо, та недостатнім використанням міждисциплінарного підходу у процесі хореографічної освіти.

Названі протиріччя необхідно спростувати, що і буде здійснено у ході дослідження.

Аналіз досліджень. Проблема міждисциплінарності у процесі освіти є актуальною для українських та закордонних науковців. Так, зокрема, у Великій Британії у Варвіцькій Міжнародній Академії вищої освіти (Warwick International Higher Education Academy) у комунікації професорів, викладачів (д-р Нік Монк, проф. Ендрю Рів, д-р Беккі Фішер, д-р Харіта Джоші та ін.) зі студентами у формі семінарів, конференцій, блогів достатньо часу приділено вирішенню питань міждисциплінарності, а саме: переваги та перешкоди для міждисциплінарності у навчанні, працевлаштуванні та бізнесі, мотивація для впровадження та використання міждисциплінарних підходів тощо. Аналізуючи відгуки студентів на міждисциплінарність, д-р Нік Монк зазначає, що існують певні бюрократичні перешкоди, коли навчальні плани і на методологічно-теоретичному, і на практичному рівнях гальмують впровадження міждисциплінарного підходу (Interdisciplinarity, 2019). У низці публікацій українських дослідників також вказано на особливості впровадження міждисциплінарного підходу, зокрема: І. Машкіна, І. Нечитайло, Т. Носенко, В. Третью розкривають феномен міждисциплінарності у вищій школі, що забезпечує розвиток сучасного університету та його освітніх програм, використання проєктних технологій тощо; А. Колот обґрунтовує міждисциплінарний підхід як домінуючу розвинуто освітньо-наукової діяльності; А. Павлів, І. П'ятницька-Позднякова, І. Скляр, Л. Удовиченко, О. Фонарюк з'ясовують суть і перспективи використання трансдисциплінарного підходу до викладання та побудови системи вищої освіти в Україні і світі; О. Комаровська, Л. Масол, розкриваючи особливості мистецької освіти, обґрунтовують необхідність використання «цілісного підходу до загальної мистецької освіти», що дотичне до поняття міждисциплінарності (Комаровська, Масол, 2008: 504). Однак проблему використання міждисциплінарного підходу у процесі хореографічної освіти не можна вважати розкритою, що й обумовило вибір теми нашої статті.

Метою статті є виявлення та обґрунтування шляхів і засобів використання міждисциплінарних підходів у сучасній хореографічній освіті. Для розкриття поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**: окреслити значення хореографічної освіти у сучасному культурному контексті; з'ясувати сутність поняття «міждисциплінарний підхід»; розглянути шляхи і засоби використання міждисциплінарного підходу в алгоритмі процесу сучасної хореографічної освіти; визначити основні вимоги до професіограми вчителя/викладача

хореографічної освіти з використанням міждисциплінарного підходу.

Виклад основного матеріалу. Висвітлюючи особливості використання трансдисциплінарного підходу в сучасній системі вищої освіти, група українських учених Л. Удовиченко, І. П'ятницька-Позднякова, І. Скляр, А. Павлів, О. Фонарюк розкривають зміст трансдисциплінарності як нової форми і способу вирішення складних теоретичних і практичних проблем, що зумовлено властивостями та компетенціями особистості використовувати у поєднанні раніше набуті різнопланові знання, уміння та навички. Отже компетентності, здобуті на основі знань, умінь та навичок з різних дисциплін, дозволяють застосувати їх для вирішення певної проблеми у певній предметній галузі (Udovychenko et al., 2022). Таким чином, поняття «трансдисциплінарність» корелюється з поняттям «міждисциплінарність». Відмінність полягає у нюансах визначення. Поняттям «міждисциплінарність» і, відповідно, міждисциплінарний підхід як шлях її реалізації означено співпрацю та поєднання форм, знань і методів різних дисциплін для вирішення складних наукових проблем. Водночас трансдисциплінарність передбачає вихід за межі окремих дисциплін, інтегруючи їх в єдиний комплекс і, окрім цього, залучаючи знання поза академічною сферою. Тобто трансдисциплінарність є більш глибоким рівнем інтеграції, що не лише поєднує розрізнені наукові знання, а й створює нові – наддисциплінарні (наприклад: психологія мистецтва, філософія мистецтва тощо).

Британський дослідник д-р Нік Монк (Nick Monk), визначаючи зміст, явища міждисциплінарності, наголошує на поєднанні методів та знань двох або більше академічних дисциплін для досягнення певного завдання, що потребує умінь перетнути традиційно встановлені межі між академічними дисциплінами або школами задля вирішення нових та виникаючих проблем. Причому, застосування міждисциплінарності є ефективним у випадках, коли традиційні дисципліни не здатні вирішити проблему (Interdisciplinarity, 2019).

У зверненні до досвіду провідних педагогів-хореографів і власного відтворимо практичні моделі використання міждисциплінарного підходу у процесі хореографічної освіти. Як зазначає С. Говорченко, незважаючи на те, що хореографічна освіта в Україні історично тяжіє до консервативних форм, сучасні виклики прискорили процес упровадження технологічних інновацій рівнозначно з очними уроками, індивідуальними заняттями біля станка та у репетиційному залі як основному середовищі навчання. Тож навіть така

тілесно орієнтована дисципліна, як танець, стверджує дослідник, змушена адаптуватися до цифрової реальності (Говорченко, 2025).

Очевидним є пошук оптимальних шляхів і засобів у реалізації алгоритму хореографічної освіти, зокрема у застосуванні освітнього потенціалу цифрових технологій, що включає такі етапи:

формулювання мети і завдань навчання ↔ визначення стилю хореографії: класичний, народний чи сучасний ↔ розробка змісту занять у поєднанні вимог та рекомендацій Державного стандарту, типових/авторських програм ↔ вибір технічного забезпечення занять, освітньої технології, дидактичних шляхів засобів, зокрема міждисциплінарного підходу тощо.

Практикуючи міждисциплінарність, ми переконаємось, що існує безліч способів її реалізації, зокрема у процесі хореографічної освіти. Хореографічне мистецтво за своєю природою є пластично-тонічним, тобто таким, що активізує усі сфери виконавця та, зрештою, і глядача/слухача: фізично-тілесну, інтелектуально-вольову, емоційно-почуттєву. Тож у процесі хореографічної освіти ефективною є взаємодія між культурологічними, психологічними, мистецтвознавчими, природничо-математичними дисциплінами, що допоможе знайти джерело спільної пізнавальної мотивації у навчальному процесі кожної дисципліни. Такий підхід відповідає вирішенню завдань професійної підготовки майбутніх хореографів у відповідності до соціо-культурних викликів сьогодення. Водночас вказує на взаємозв'язок мети і завдань хореографічної освіти в інтеграції низки дисциплін, зокрема: музика розвиває ритмічний слух, музичними та у поєднанні із хореографічними знаково-семіотичними засобами художньо інтерпретує події і явища оточуючого світу, місце людини у ньому; театральне мистецтво вчить акторської майстерності, емоційної виразності; психологія допомагає усвідомити єдність розумової, душевної і тілесної діяльності, що вповні виявляє себе у танці; анатомія та фізіологія дає знання і навички тілесної грамотності, безпечної техніки під час виконання рухових елементів задля уникнення травми чи робота з травмою; на заняттях з інформатики ознайомлення студентів з цифровими технологіями для удосконалення хореографічних навичок з використанням відеоарту, motion capture (технологія цифрового запису рухів), онлайн-платформи для навчання тощо.

Слід зазначити, що поштовхом до пошуку шляхів і засобів інтеграції цифрових технологій у процесі хореографічної освіти стала низка цивілізаційних викликів сьогодення, зокрема пандемія,

російсько-українська війна (з 2014 року), у яких освітньо-хореографічний процес реалізовано у дистанційному форматі відео конференції, онлайн-лекції, синхронізованих відео-занять (Zoom, Google Meet та ін.), відео-презентацій створених хореографічних проєктів (навчальних, концертних, а також індивідуальних, групових тощо).

Знаково-відображувальна система хореографічного мистецтва це специфічна невербальна мова – мова тіла, яка дозволяє спілкуватися без слів і складається із рухів, жестів, поз, емоцій, міміки, пластики тіла, темпу, акцентів та енергії рухів, а також передбачає відтворення різних стилів танцю, відточену виконавську техніку танцівника, її відпрацювання під час репетицій з метою втілення хореографічного задуму у сценічному виконанні. Як засвідчує досвід нашої роботи, ефективною є інтеграція традиційних занять в аудиторії, репетиційному залі та відео-запису з подальшим переглядом, аналізом/самоаналізом, обговорення досягнень та недоліків, корекція отриманих результатів. Очевидно, що впровадження таких форм і технологій ставить перед викладачем-хореографом та студентами/учнями вимоги щодо рівня компетентності у володінні засобами інформаційно-комунікаційних, цифрових технологій. Це також ставить завдання забезпечення освітнього хореографічного процесу технічними засобами, засвоєння відповідних знань, умінь і навичок користувача, що у вирішенні передбачає викладання курсу інформатики з урахуванням потреб хореографічної освіти, залучення викладачів інформатики до процесу хореографічної освіти.

Аналізуючи проблему використання міждисциплінарного підходу у процесі хореографічної освіти, важливо усвідомлювати отримання очікуваних результатів у взаємозв'язку (наступність, неперервність та цілісність) навчання на усіх освітніх рівнях у системі освіти, що визначені Національною рамкою кваліфікацій.

У програмному документі МОН України «Концептуальні засади мистецької освітньої галузі» для кожного освітнього рівня у межах закладу загальної середньої освіти (початкова освіта, базова середня освіта, профільна середня освіта) визначено обов'язкові наскрізні результати мистецької освітньої галузі у таких вимірах: розвиток креативного мислення та здатність до створення оригінальних ідей; здатність до емоційного самовираження через мистецтво; естетичне сприйняття та чутливість до візуального середовища; володіння мистецькими техніками та засобами виразності; уміння працювати в команді у процесі

співтворчості; усвідомлення культурної ідентичності і відкритість до різноманіття культур; розвиток візуальної, музичної та просторової грамотності; інтеграція мистецтва з іншими галузями знань; естетична турбота про навколишній світ; рефлексія та самооцінка власної творчості; підприємницьке мислення у мистецтві; застосування цифрових технологій у мистецькій діяльності; потреба у мистецтві та здатність бути свідомим глядачем/слухачем/свідомою глядачкою/слухачкою (Концептуальні засади мистецької освітньої галузі, 2025). Для досягнення визначених результатів у процесі педагогічно-мистецької взаємодії на заняттях з хореографії важливою є роль викладача-хореографа як фасилітатора міждисциплінарного діалогу. І тут постає питання: наскільки ефективною є підготовка у вищій школі майбутнього викладача хореографії? Очевидно, що суміжні дисципліни, використання міждисциплінарного підходу у процесі професійної хореографічної освіти орієнтовані на досягнення освітньої мети спеціальності у поєднанні традиційних технологій та інновацій.

Враховуючи доступність учнівської/студентської аудиторії до необмеженого поля інформації – як в аудиторії, так і поза нею, різноманітної – за джерелом надходження, змістом та освітньо-виховною значимістю, викладач хореографії у сучасному закладі освіти повинен поєднувати глибокі знання хореографії з навичками комунікації, педагогічної техніки та міжгалузевого мислення, отже виконувати роль фасилітатора міждисциплінарного діалогу. На нашу думку, ключові вимоги до викладача такого рівня розкривають його професійну та міждисциплінарну компетентність, володіння технікою педагогічної фасилітації, непересічними особистісними якостями, а також методично-організаційними навичками.

Зробимо спробу укласти професіограму (ідеальну модель) вчителя/викладача хореографії як фасилітатора, що поєднує професійні та особистісні якості у здійсненні міждисциплінарного підходу.

Серед якостей, якими має володіти вчитель хореографії, як зазначають Т. Зузяк, Т. Грінченко, О. Мацюк, у державних програмних та нормативних документах визначено загальні вимоги: впевненість, цілеспрямованість, наполегливість, витримка, винахідливість, педагогічний такт, розуміння внутрішнього світу іншої людини. Окрім того, вчителів танцювальних дисциплін має відрізняти емоційна стійкість, здатність володіти собою, широкий науковий світогляд, любов до дітей, прагнення до самоосвіти, психолого-педагогічна грамотність. Саме ці уміння мають

актуалізуватися у побудові професіограми педагога-хореографа, моделі діяльності і особистості вчителя хореографії, яка визначає основні професійні вміння й навички, якими він має володіти (Зузяк Т. та ін., 2023: 86–87). Окрім названих якостей, міждисциплінарна компетентність передбачає: знання техніки, стилів танцю, методик викладання, історії хореографії; обізнаність з концептуальними питаннями у галузі музичного, театрального, образотворчого мистецтва, анатомії, фізичної культури, психології, педагогіки, інформатики тощо; здатність інтегрувати у навчальному процесі зміст, навчальні форми і методи з різних галузей, створювати при цьому міждисциплінарні проєкти; володіти педагогічною технікою фасилітації у комунікативній майстерності, умінні вести діалог, мотивувати аудиторію до обговорення важливих питань; володіти організаційними навичками, особистісно орієнтованим стилем викладання з урахуванням різних рівнів підготовки, здібностей, інтересів учнів/студентів; уміти розробляти міждисциплінарні інтегративні навчальні програми, використовувати у роботі сучасні технології, мультимедійні засоби, онлайн-платформи, цифрові ресурси, здійснювати формувальне та підсумкове оцінювання результатів навчання. Серед особистісних якостей вчителя/викладача хореографії виокремимо здатності емоційного інтелекту, зокрема емпатії, що є необхідним для підтримки розвитку учнів/студентів, розуміння їхніх індивідуальних потреб та інтересів, а також лідерські якості, харизматичність тощо.

Висновки. З'ясовуючи сутність та особливості використання міждисциплінарного підходу в сучасній хореографічній освіті, констатуємо важливе значення хореографічної освіти як мистецько-педагогічної галузі, опанування якої забезпечує у сучасному культурному контексті розви-

ток, самопізнання та самореалізацію особистості, можливість невербально виявити свої почуття та внутрішній стан, знайти нові ресурси та способи вирішення психологічних проблем, подолати тривожність, стрес, внутрішні конфлікти тощо.

Сутність поняття «міждисциплінарний підхід» у хореографічній освіті передбачає поєднання методів та знань двох або більше академічних дисциплін для вирішення певного хореографічного завдання, що потребує здатності перетнути традиційно встановлені межі між академічними дисциплінами або методиками задля вирішення нових та виникаючих проблем, коли традиційні дисципліни не здатні вирішити проблему.

Використання міждисциплінарного підходу в алгоритмі здійснення процесу сучасної хореографічної освіти передбачає такі етапи:

формулювання мети і завдань навчання ↔ визначення стилю хореографії: класичний, народний чи сучасний ↔ розробка змісту занять у поєднанні вимог та рекомендацій Державного стандарту, типових/авторських програм ↔ вибір технічного забезпечення занять, освітньої технології, дидактичних засобів, зокрема міждисциплінарного підходу тощо.

У процесі педагогічно-мистецької взаємодії на заняттях з хореографії важливою є роль викладача-хореографа як фасилітатора міждисциплінарного діалогу, уміння поєднувати глибокі знання хореографії з навичками комунікації, педагогічної техніки та міжгалузевого мислення. Професіограма (ідеальна модель) вчителя/викладача хореографії як фасилітатора поєднує професійні та особистісні якості у здійсненні міждисциплінарного підходу.

Перспективою подальших досліджень є створення розгорнутої, структурованої професіограми вчителя/викладача хореографічної освіти з використанням міждисциплінарного підходу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Говорченко, С. М. Цифрові інструменти в освітньому процесі хореографії: інтеграція у вищу мистецьку освіту. Педагогічна Академія: наукові записки, 2025. Випуск 21. URL: <https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/view/1149/1048>
2. Зузяк Т., Грінченко Т., Мацюк О. До питання фахової підготовки майбутнього вчителя хореографії: професіографічний підхід. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 14: Теорія і методика мистецької освіти. 2023. Вип. 29. С. 85–91.
3. Комаровська О., Масол Л. Мистецька освіта. Енциклопедія освіти. Академія педагогічних наук України; головний ред. В. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2008. С. 504–505.
4. Концептуальні засади мистецької освітньої галузі. Наказ МОН України № 1163 від 20 серпня 2025 року «Про затвердження концептуальних засад освітніх галузей та дорожньої карти реалізації концептуальних засад освітніх галузей на 2025–2030 роки». URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/novyny-posylannia/konceptualni-zasadi-mistecckoyi-osvitnoyi-galuzi.pdf>
5. Нечитайло І. Міждисциплінарність як основа розвитку сучасного університету та його освітніх програм. Шлях успіху і перспективи розвитку (до 26 річниці заснування Харківського національного університету внутрішніх справ): Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (20 листопада 2020, м. Харків). Харків: ХНУВС, 2020. С. 369–372. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b3c3cfa-ac7a-463d-8abe-9d9d93e6f33e/content>

6. Освіта для життя: затверджено концепції освітніх галузей. Опубліковано 26 серпня 2025 року. URL: <https://educationforlife.mon.gov.ua>

7. Стандарт вищої освіти України. Перший (бакалаврський рівень) вищої освіти. Ступінь бакалавр. Галузь знань: 02 Культура та мистецтво, спеціальність: 024 Хореографія. Затверджено та введено в дію Наказом Міністерства освіти і науки України від 04.03.2020 р. № 358. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2020/03/024-choreografia-B.pdf>

8. Interdisciplinarity. Warwick International Higher Education Academy. 2019. URL: https://warwick.ac.uk/fac/cross_fac/academy/keythemes/interdisciplinarity/#iatl

9. Udovychenko L., Pyatnitska-Pozdnyakova I., Skliar I., Pavliv A., Fonariuk O. A transdisciplinary approach to teaching and building a higher education system. *Revista de Tecnología de Información y Comunicación en Educación*. Eduweb. Volumen 16, N° 3. Julio-septiembre, 2022. p. 91–105. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/47707/1/L_Udovychenko_PTICE_3_FSM.pdf

REFERENCES

1. Hovorchenko, S. M. (2025) Tsyfrovі instrumenty v osvıtnomu protsesi khoreografii: intehratsiia u vyshchu mystetsku osvitu. [*Digital tools in the educational process of choreography: integration into higher art education*]. Pedahohichna Akademiia: naukovі zapysky, 2025. Vypusk 21. URL: <https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/view/1149/1048> [in Ukrainian].

2. Zuziak T., Hrinchenko T., Masiuk O. (2023) Do pyttannia fakhovoi pidhotovky maibutnoho vchytelia khoreografii: profesiografichni pidkhid. [*On the issue of professional training of future choreography teachers: a professioniographic approach*]. Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Serii 14: Teoriia i metodyka mystetskoї osvity. 2023. Vyp. 29. S. 85–91. [in Ukrainian].

3. Komarovska O., Masol L. (2008) *Mystetska osvita*. [*Art education*]. Entsyklopediia osvity. Akademiia pedahohichnykh nauk Ukrainy; holovnyi red. V. Kremen. Kyiv: Yurinkom Inter, 2008. S. 504–505. [in Ukrainian].

4. Kontseptualni zasady mystetskoї osvıtnoi haluzi. (2025) [*Conceptual principles of the artistic educational branch*]. Nakaz MON Ukrainy № 1163 vid 20 serpnia 2025 roku «Pro zatverdzhennia kontseptualnykh zasad osvıtnykh haluzei ta dorozhnoi karty realizatsii kontseptualnykh zasad osvıtnykh haluzei na 2025–2030 roky». URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/novyny-posylannia/kontseptualni-zasadi-misteckoyi-osvıtnoyi-galuzi.pdf> [in Ukrainian].

5. Nechitailo I. (2025) Mizhdystyplinarnist yak osnova rozvytku suchasnoho universytetu ta yoho osvıtnykh prohram. [*Interdisciplinarity as the basis for the development of a modern university and its educational programs*]. Shliakh uspiikh u perspektyvy rozvytku (do 26 richnyi zasnovannia Kharkivskoho natsionalnoho universytetu vnutrishnykh sprav): Materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (20 lystopada 2020, m.Kharkiv). Kharkiv: KhNUVS, 2020. S. 369–372. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b3c3cefa-ac7a-463d-8abe-9d9d93e6f33e/content> [in Ukrainian].

6. Osvida dlia zhyttia: zatverdzheno kontseptsii osvıtnykh haluzei. (2025) [*Education for Life: Concepts of Educational Branches Approved*]. Opublikovano 26 serpnia 2025 roku. URL: <https://educationforlife.mon.gov.ua> [in Ukrainian].

7. Standart vyshchoї osvity Ukrainy Pershyi (bakalavrskyi riven) vyshchoї osvity. Stupin bakalavr. (2020) Haluz znan: 02 Kultura ta mystetstvo, spetsialnist: 024 Khoreografia. [*Standard of Higher Education of Ukraine First (bachelor's level) of higher education. Bachelor's degree. Field of knowledge: 02 Culture and Art, specialty: 024 Choreography*]. Zatverdzheno ta vvedeno v diu Nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 04.03.2020 r. № 358. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2020/03/024-choreografia-B.pdf> [in Ukrainian].

8. Interdisciplinarity. Warwick International Higher Education Academy. (2019). URL: https://warwick.ac.uk/fac/cross_fac/academy/keythemes/interdisciplinarity/#iatl

9. Udovychenko L., Pyatnitska-Pozdnyakova I., Skliar I., Pavliv A., Fonariuk O. (2022) A transdisciplinary approach to teaching and building a higher education system. *Revista de Tecnología de Información y Comunicación en Educación*. Eduweb. Volumen 16, N° 3. Julio-septiembre, 2022. P. 91–105. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/47707/1/L_Udovychenko_PTICE_3_FSM.pdf

Дата першого надходження статті до видання: 20.02.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 30.03.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 22.04.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

